

INGEMANNS MOSTER MARIA DIGT OG VIRKELIGHED

Af

Kjeld Galster.

1.

Da Ingemann var kommet hjem efter sin lange Udenlandsrejse i Efteråret 1819, var det hans Lyst i de lange Vinteraftener bag de frose Ruder i Kaminildens Skær at fortælle Eventyr til Slægt og Venner, som han nu atter kunde være sammen med.

Et af disse var »*Moster Maria*« (1820 i »Eventyr og Fortællinger«).

Indholdet er i Korthed følgende:

»I Aften fortæller du os nok Eventyret om Rolf Blåskæg,« siger den lille Gitte til sin *Moster Maria*. I det samme banker det på Døren, og Hr. Hind træder ind.

»Du kommer altid, når hun vil fortælle os Historien om Blåskæggemanden,« siger Gitte ærgerlig. »Det var ham, der slog sine Koner ihjel,« tilføjer hendes lille Broder Hans belærende. »De er dog rask. Jeg synes, De ser så bleg ud,« siger *Moster Maria*, idet hun kommer ind med Lyset.

Det mærkes snart, at Hind, en ung, jysk Herremand, der er kommet til Hovedstaden for at adspredes efter sin Hustrus Død, er meget optaget af *Maria* og hun af ham. Hendes Søster, Fru Kaptajn S . . . , i hvis Hus hun opholder sig, advarer, hun tror ikke på ham, mener, at han kun er ude efter hendes Medgift. Derimod er *Marias* Curator meget ivrig for Partiet.

Men i en Samtale nogle Dage senere vinder Hind *Maria* helt for sig ved snildt overdrevne Beskyldninger om at være Skyld i sin første Hustrus Død — *Maria* tror heri at mærke hans fine Sind — og så ved at udkaste den Mistanke, at Svogeren, Kaptajnen, er imod Forbindelsen, fordi han har lånt hendes Arv.

På Bryllupsdagen er Hinds Stemning noget trykket, og det hjælper ikke på ham, at Kaptajn S . . . , der pludselig kommer hjem og overrækker ham hele *Marias* Arv, søger at sætte Humø-

ret op. Endnu værre bliver det, da lille Gitte pludselig råber: »Men se, Moster! Hr. Hind har jo også blå Skæg, han er jo helt blå om Hagen.«

Som de sidder ved Bordet siger han på en Gang til sin Brud: »Hvilken Dato skriver vi i Dag?« og da han har fået det at vide, udbryder han: »I Fjor i denne Time døde hun.« I det samme ser Maria til sin Forfærdelse på Ruden ligeoverfor et kridhvidt Ansigt, der i samme Øjeblik forsvinder.

Scenen er nu på Hinds Herregaard nogle Måneder senere. Nu han mener at have bjærget Maria hjem, åbenbarer han kynisk sin tidligere Forstillelse og List.

Hvert Ord »slukker en Stjerne på hendes Drømmehimmel«.

Maria må næsten tro, han er en helt anden Person end før, og trækker sig mismodig tilbage til sit Soveværelse.

»Her var det jo, hans første Hustru døde,« tænker hun og opdager i det samme en Løndør. I Værelset der bagved tror hun til sin Rædsel at se sin Mand stå og gnide på Kanten af et Hjørneskab, og på dette ser hun Blodstænk.

»Ja, han har myrdet sin første Hustru,« råber hun og flygter ud af Huset bort fra sin Ægtefælle.

Hind skriver og forklarer hende Forholdet: I en heftig Scene, da hans Hustru var kommet frem med sin grundløse Skinsyge, havde han stødt hende over mod Bordet. I Fortvivlelse havde hun derpå løbet Panden mod Stenvæggen. Kort efter var hun død, *hvoraf* vidste ingen.

At han på en Måde havde elsket hende, syntes Maria klart, og at han aldrig havde haft ondt i Sinde imod hende, det så hun også, men hendes Rædsel var så stor, at hun aldrig vendte tilbage til ham.

Året efter Brylluppet døde han.

Maria opholdt sig hos sin Søster, og ligesom Gitte og Hans havde siddet på hendes Skød, sad senere deres Børn igen der. Hver Gang hendes ulykkelige Bryllupsdag indtraf, lukkede hun sig inde på sit Kammer, og i flere Uger derefter var hun nedsunken i dyb Sørgmodighed.

2.

Når Ingemann har digtet denne Fortælling (ligesom de tre andre i Samlingen), har en af hans Bevæggrunde været almindelig Lyst til Fabulering. Han havde lige været Gæst en Måned hos T i e c k i Dresden og hørt på denne Fortællingens Mester, og nu, han var kommet hjem i Kredsen, havde han selv sin store Glæde deraf.

Et andet Motiv var det almindelig Romantiske: Dobbeltgænger, Varsler, Midnatsslag, sidste Ord på Dødslejet, Benyttelse af

Folkeeventyr. Endvidere Rædselsmomentet: Muligheden af Hustrudrab.

For det tredie er der Karaktertegningen — og det er vel mest det, der giver »Moster Maria« en Stilling i Ingemanns Produktion:

Marias Sind er åbent for Drømmens og det overnaturliges Verden, dør lever hun, og hun er lidet skikket til at møde Livets Hårdhed, godhjertet og tillidsfuld, åben og ærlig, som hun er.

Hind derimod er et Barn af denne Verden. Følelsen må aldrig løbe af med Forstanden, Livet skal nydes, Svig og Forstillelse er tilladt.

Her har vi Modsætningen: Følelsesmenneske — Forstandsmenneske; Hjertemenneske — Hjernemenneske, som derefter skulde komme til at spille så stor en Rolle i Ingemanns Produktion, først og fremmest i de historiske Romaner, hvor stadig Hjertemennesket er Helten og Hjernemennesket — om det så er Valdemar Atterdag! — Skurken.

Det fjerde Motiv for Ingemann, og det, der i denne Sammenhæng interesserer os mest, er, at han i »Moster Maria« får Lejlighed til digterisk at gengive et Stykke Virkelighed, en tragisk Episode i en Slægtnings Liv. Thi det var hans Mening, efter at han i så mange År havde færdedes i Ideernes tynde Luftlag mellem Ånder og Alfer, nu at komme ned på Jorden og skildre Mennesker.

3.

At der ligger Realiteter til Grund, fortæller Ingemann allerede i »Forerindring« til 2. Udg. (1845): »Fortællingen »Moster Maria« grunder sig på en Familiebegivenhed, meddelt af Fortællingens Hovedperson selv. Næsten alle Bipersonerne i Fortællingen tilhører ligeledes det virkelige Liv; selv dens fantastiske Elementer, der dog ikke ere psykologisk uforklarlige, grunde sig på Meddelelser af formentlige Livserfaringer.«

Fuld Besked giver han os herom i sin *Levnedsbog* (1862): Moster Maria er hans »Grand'mamas« Halvsøster og opholdt sig sammen med denne hos hans Forældre i Torkildstrup Præstegård på Falster: »Hun havde været højest ulykkelig gift med en besynderlig uhyggelig Enkemand, der fornemmelig kun havde efterstræbt hendes Formue, medens han med sit indsmigrende Væsen saaledes havde skuffet og forblindet hende, at hun ægtede ham mod Familiens Ønske, trods alle varslende Rygter om hans skumle Karakter og hans Forhold til den afdøde Kone. Bruden troede ved Bryllupsbordet at have set den døde Kones blege Ansigt bag Ruden. Siden, da hun med Afsky havde set Ægtemandens sande Skikkelse og opdaget sin egen forfærdelige Hjerteskuffelse, var

Dobbeltheden i dette Menneskes Væsen saaledes indtraadt i hendes Forestilling, at hun troede at se ham, som en pludselig kommende og forsvindende Skygge, hvor han dog ikke virkelig var tilstede. Hun havde med Skræk og Gru maattet flygte fra ham og for sin hele Fremtid søge Tilflugt hos Familien.«

Som man ser, er det en fuldstændig Verificering af den romantiske Fortælling, lige til Ansigtet bag Ruden; dog er der intet nævnt om det formentlige Hustrudrab.

Derefter er det let at finde de øvrige Personer: Svogeren og Søsteren er *Lars Swane*, Kaptajn i ostindisk Kompagni, og *Johanna Maria S. De små*, *Gitte* og *Hans*, deres Børn, er Ingemanns Moder *Birgitte* og hans Morbror. Også Skurken optræder — som vi skal se — under sit virkelige Navn.

4.

Som det erindres, sagde Ingemann (i 1845) forsigtigt, at Fortællinger grunder sig på *formentlige* Livserfaringer; til os er de kommet, set gennem Moster Marias (og Digterens) Temperament. Det kunde have sin Interesse, om vi kunde få hævet disse to Slør for Virkeligheden og måske få konstateret, *hvad* der er sket.¹

I Fortegnelse over Københavns Huse og Indvånere efter Branden 1728 findes en *Frands Harboe* i Grønnegade (Gadenumrene 39—43):

Snedkerkroen, beboer *Frands Pederszen Harboe*
Kroe fader.

Manden (kaldes Snedkernes Krofader):1 Konen:1 Børne-
ne:2 Tjenestpiger:2.

Den 19. Februar 1726 havde *Frands Harboe* og *Karen Andersdatter* (hans første Hustru), fået en Datter døbt i Holmens Kirke, *Johanna Maria* (senere Ingemanns »Grandmama«).

Iflg. Holmens Kirkes Vielsesprotokol viedes *Frands Harboe*, Værtshusmand på Snedkerkroen, og Pige *Karen Tendrup* d. 6. Februar 1732² med kgl. allernådigst Tilladelse uden Trolovelse og Lysning i Notarii Publici Segneur *Ærebois Hus*. Forlover-

¹ Det følgende Arkivmateriale er venligt stillet til min Rådighed af *Jørgen Swane*, Fuldmægtig i Finansministeriet. Forøvrigt er personalhistoriske Oplysninger hentet fra: *Hauch-Fausbøll: Slægten Ingemann (Personalh. Saml. I 1901)*, *Leo Swane: Blade af en Familie-Krønike 1923* og *Rønning: B. S. Ingemann 1927*. Et Par supplerende Bemærkninger har Medlem af Skriftudvalget, Arkivar i Rigsarkivet *S. Nygård*, haft den Godhed at tilstille mig på Grundlag af sine Samlinger.

² Iflg. Vor Frue Skoles Ligbog begravnes *Karen Andersdatter* i Ugen 20.—27. April 1731.

ne var Frands Harboes Broder Gerhard, Fuldmægtig hos Oeconomy Bræmer, og Notarius Publicus Sr. Rasmus Ærebo.

Københavns Skiftekommisjons Forseglingsprotokol udviser, at Anno 1742 d. 2. Februar blev efter Karen Nielsdaatters Begæring foretaget Forsegling efter hendes nylig ved Døden afgangne Mand Frands Harboe, Værtshusholder, og at der d. 16. December 1742 blev foretaget Forsegling efter afgangen Karen Tendrup, forhen afgangen Frands Harboe Værtshusholder i Laksegade hans Efterleverske.

Skiftet udviser, at Frands Harboe efterlod sig 2 Døtre, een i hvert Ægteskab. Den ene er, som nævnt, Johanna Maria.

Den anden er Katrine Maria, vor Moster Maria.

Hun må — efter alle Aldersopgivelser at dømme — være født i Begyndelsen af 1734; nogen Dato har ikke kunnet findes, antagelig fordi hun er blevet døbt i Nikolaj Kirke, hvis Dåbsprotokol mangler for disse År.

Af Skiftet og Overformynderiets Hovedbog fremgår det, at hun efter Faderen arvede 255 Rdl. 3 M. $5\frac{1}{4}$ β, efter Moderen 511 Rdl. $10\frac{1}{2}$ β, ialt 766 Rdl. 3 M. $15\frac{3}{4}$ β. Efter Fradrag af nogle Omkostninger blev der 759 Rdl. til Rest, som indbetaltes i Overformynderiet, idet hendes Formynder — Skipper Jens Larsen i Toldbodgade — indleverede en Obligation fra Tømmerhandler Niels Ågesen. Da denne solgte Tømmerpladsen og Pakhuset i Ny Toldbodgade, hvori han havde givet Pant, til Skibskaptajn og Tømmerhandler Peder Nielsen Wiborg, udstedte denne d. 3. April 1745 en ny Obligation.

Hvor de to Børn er kommet hen ved Forældrenes Død i 1742, kan ikke oplyses, men 31. Juli 1748 viedes Johanna Maria Harboe til Styrmand, Ungkarl Lars Hansen Swane (iflg. Vor Frue Kirkebog). Katrine Maria er da sikkert kommet til at bo hos Søsteren. 6. Oktober 1748 blev hun konfirmeret i Vor Frelsers Kirke af Hr. Holst.

Den 18. Oktober 1751 blev den kun 17-årige Pige gift med den c. 54-årige Klokker og Kordegn i Thisted Peder Hind. I Slotskirkens Vielsesprotokol findes: 18. Oktober 1751 blev Peder Hind, Klokker og Kordegn i Thisted, copuleret af Sognepræst Bang til Katrine Frandsdaatter Harboe. Copulationen skete i Sognepræst Bangs Hus. Sr. Neergaard boende i Badstuestræde var Forlover for Brudgommen, og Sr. Wiingreen boende i Lille Kongens Gade var Forlover for Bruden.

4 Dage derefter, 22. Oktober, gav Peder Hind Katrine Marias Formynder, Sr. Jens Larsen, Kvittering for »hendes Fædre- og Mødrene-Arvekapital med Renter og videre, som han efter Afkaldets Indhold altsammen af Formynderen rigtig har annammet og oppebaaret.«

Om Peder Hinds Liv før 1751 kan følgende oplyses:

Iflg. Holmens Vielsesprotokol viedes d. 2. Marts 1734 studiosus theologiæ Peder Henriksen Hind til Jomfru Margareta Catharina Thye, Datter af Oberstløjtnant Mathias Thye. Hans Forlover var Niels Kristensen Sperling.

17/8 1735 fik Peder Hind i Horsens døbt Sønnen Mathias. 14/10 1738 fik Prokurator³ Peder Hind i Ålborg Budolfi Kirke døbt Datteren Maren.

1740 blev den tidligere teologiske Student og Prokurator Kordegn og Skoleholder i Thisted, hvor hans Kone vel havde Familieforbindelser.

7/8 1743 blev han gift anden Gang, idet han, iflg. Thisted Kirkebog, blev sammenviet hjemme i Huset efter kgl. allernådigst Bevilling med Jomfru Anna Catharina Hildebrandt, Datter af Conrad Hildebrandt.

D. 22. Juli 1750 blev i Thisted Kirke i den store Gang lige ud for Stolene No. 8 Kordegnens salige Hustru Madam Anna Catharina Conradsdatter Hildebrandt jordet, 23 År gammel. Hun har altså kun været 16 År, da hun blev gift med den c. 46-årige Peder Hind. Den 6. November 1750 fik denne kgl. Bevilling til at sidde i uskiftet Bo med hans og hans ved Døden afgangne Hustrus fælles sammenavlede umyndige Søn Conrad, og hvis han vil skifte og dele, da må han selv indbyrdes med Samfrænder handle og slutte en Skifteforhandling. —

Det havde været en bevæget Tid for den Thisted Klokker, de Måneder, der gik forud for Brylluppet: Byfoged i Thisted, Peter Lübecher, lod føre Tingsvidne imod ham, begyndt 24. Oktober 1750 og sluttet 7. November, for hans »slette Opførsel og lastværdige Forhold i mange Maader«, hvorefter han d. 16. April 1751 blev mulkteret af Øvrigheden og tillige derefter reprimanderet. »Men da bemeldte Commerce-Raad Peter Lübecher lod begiere noget af hannem i Sagens Omkostning og viise ham først, hvad paa-staaes kunde, dernest Afslaget og end viidere at moderere, om hand endnu syntes Regningen at være for høy, skal hand med skammelige Ord og Løgn have angrebet Commerce-Raad Lübecher, så han skal være forarsaget at søge en sømmelig Satisfaction.« Derfor indgik Byfogden til Kongen med en Supplique om at få nedsat en Kommission til at dømme dem imellem, og 23. Juli 1751 udnævnedes da Oberstløjtnant Jens Molderup og Amtsforvalter over Dueholm, Ørum og Vestervig Amter Laurs Fog til at undersøge Sagen og afsige Dom i den, »paa det at Sagen paa begge Sider kand desto snarere og uden u-fornøden Viitløftighed afgjøres og rettelig paaskiønnes, om Commerce-Raad Lübecher

³ Juridisk Embedseksamen var først blevet indført 1736.

haver i nogen Deel giort Peder Hind Uret og søgt hans Værste, og hvad Erstatning han (o: Hind) bør give og viise for sine formeentlig skammelige og fornærmelige Ord, samt hvad han i den imod hannem førte Sag, saavel som nu atter foraarsagede Søgemaal og Tiltale, bør svare og undgælde.« (Den kgl. Udnævnelse af Kommissarierne af 23. Juli 1753. Jydske Tegnelser 31,82 ff.).

Desværre kan det ikke oplyses, hvori Peder Hinds »slette Opførsel og lastværdige Forhold i mange Måder« bestod, ligesom heller ikke, hvorledes den sidste Sag sluttede.⁴ Men Akterne giver et godt Indblik i Peder Hinds Karakter og i de Forhold, den unge Madam Hind måtte leve under.

Kun en ganske kort Tid varede Samlivet; efter få Måneders Forløb forlod Madam Hind sin Mand og tyede tilbage til Søsteren og Svogeren. Her fødte hun i Juli 1752 en Datter: D. 11. Juli 1752 fik Peder Hind, Klokker i Thisted udi Jylland, og Kathrine Maria Hind ved Nyehavn en Datter døbt, kaldet *Mette Kirstine*. (Nikolaj Kirkes Døbeprotokol). — Barnet levede ikke længe: I Ugen 16.—23. September 1752 begravedes Seign. Hinds Barn i Nyehavn paa Nikolaj Kirkegaard (Vor Frues Ligbog).

5.

Når vi sammenligner Fortællingen med Akterne og hvad vi elers ved, er det let at finde Uoverensstemmelser, både store og små: Hind er ikke ung, men 54, ikke Herremand, men Klokker og Skoleholder; at Formuen på de 759 Rdl. skulde have været noget Motiv af Betydning, selv om det naturligvis var *Penge* for en Klokker fra Thisted, er usandsynligt — der er mere nærliggende Motiver, når en 54-årig Mand søger at vinde en ung Pige på 17; der foreligger ikke noget som helst Bevis for begrundet Mistanke om Hustrudrab; Gitte og Hans kan ikke optræde lige før Brylluppet, da de først er født 21. Maj 1751 og 15. Marts 1753; Hjemmet, hvor Begivenhederne sker, er ganske tydeligt Birgitte Ingemanns Barndomshjem ved »Nye Canal«, Matr. No. 11, nu Nyhavn 31, men derhen flyttede Lars Swane først 1752, Året før boede han på Christianshavn; også at Brylluppet stod på Årsdagen for hans tidligere Hustrus Død, og at han selv døde netop et År derefter, tilhører naturligvis Digtningen. Men dette er kun lidt i Sammenligning med den store Overensstemmelse mellem Digtning og Virkelighed.

⁴ Justitsprotokollen for Thisted mangler for Tiden 1743—55; Politiprotokollen er først begyndt 1766, og der findes i Stiftsamtets Arkiv ikke noget Kommissionsdokument om Peder Hind.

Vil vi søge at rekonstruere det sandsynlige Handlingsforløb, bliver der tre Kilder at øse af.

Den første er naturligvis Akterne. Den anden er, hvad Ingemann fortæller. Naturligvis må det tages med megen Forsigtighed, da det jo er *Dichtung und Wahrheit* blandet sammen. Men det er af Vægt, at Ingemann har hørt om Begivenhederne af Moster Maria selv.

Den tredje Kilde er Hovedpersonernes Karakter, Hinds, som vi lærer den at kende af Akterne (også dem, der nedenfor skal fremdrages), og Moster Marias fra Ingemanns Omtale i *Levnedsbogen*.

Hind har været stridig og stædig, trættekær og kværulerende, hidsig og voldsom i sine Handlinger. Madam Hind har været en Kvinde med stærke Svingninger i sit Sind, fra Fryd til den dybeste Fortvivelse, udpræget maniodepressiv, og derfor svag og uegnet til Modgang.

Handlingens Kerne har da vist omtrent været denne:

Da Hind har søgt at vinde Jomfru Harboe, har hendes Familie modarbejdet det, de kendte og troede på Rygterne om hans »slette Opførsel og lastværdige Forhold i mange Maader«. Men Marias Kurator, Skipper Jens Larsen, har været ivrig for Partiet, og selv har hun givet sit Minde.

Lige efter Brylluppet er hendes lille Formue blevet udbetalt til Manden. Da hun er kommet over til sit nye Hjem, har hun imidlertid snart opdaget, at hendes Forventninger blev skuffet. Det var Virkelighed med hendes Mands »slette Opførsel og lastværdige Forhold i mange Maader«, han var lige blevet mulkeret og reprimanderet derfor, og hun kom midt op i Hinds bitre Strid med Øvrigheden.

Under disse vanskelige Forhold er hendes Mands pirrelige Sind blevet endnu pirreligere, og i Hidsighed har han sagt Ting, der får hende til at synes, at han er ligesom en helt anden.

Hun har hørt Rygter om Mandens voldsomme Behandling af hans tidligere Hustru, og engang har så Hind i sin ustyrlige Hidsighed lagt Hånd på hende.

Skrækslagen er hun flygtet bort, frugtsommelig, og få Måneder efter Brylluppet sad hun atter i Søsterens Hus.

Hind skrev til hende, erkendte sine Fejl og bad hende vende tilbage. Hun indså, at han på sin Måde havde elsket hende, og at han aldrig havde haft noget ondt i Sinde imod hende. Men hendes Rædsel var så stor, at hun aldrig mere genså ham.

Det Barn, hun fødte, døde kun et Par Måneder gammelt.

6.

Vi skal nu følge de to Hovedpersoners videre Skæbne efter Katastrofen.

De nævnte Sager skulde ikke blive de eneste, der blev anlagt mod P e d e r H i n d.

9. Marts 1759 udgik der fra Kancelliet Missive til Biskop Broder Brorson i Ålborg, at en mod Peder Hind anlagt Sag for at have skrevet en Klage for afgangne Anders Enevoldsens Efterlever-ske over tvende Bønder, må være ophævet, og hans Døtre efter-gives de idømte Faldsmåls Bøder og således befries fra at vidne i deres Faders Sag.

Så godt gik det ham ikke i en anden Sag. Af Kancelliets Suppli-que-Protokoller og Jydske Tegnelser findes følgende herom: Peder Hind havde »meget ilde slaget og medhandlet« en ridende Postil-lon ved Navn Erik Johansen, da han på sit Udridt fra Thisted efter Budskikkelse var aftrædet i Klokkerens Hus. I denne Anled-ning blev der anlagt Sag mod Klokkeren, og denne synes at have været et Par År. 26. November 1759 (det er Kancelli-Kollegiets Indstillingsdato, ikke Ansøgningens) søges der om gratis Sagsan-læg mod ham, og i Efteråret 1761 er Sagen igen omtalt. Hind er nemlig blevet dømt til at betale 20 Rdl. i Omkostninger og 9 Rdl. i Mulkt, samt 4 Rdl. til Justitskassen, men da han iflg. Memorial fra ham ikke er i Stand til at betale disse Penge uden sin yderste Ruin, befries han ved Missive af 25. September 1761 til Gehejme-råd Baron Holck og Biskop Brorson for de 13 Rdl. Mulkt og Bøde.

Men også denne Sag får et Efterspil. Iflg. Kancelli-Kollegiets Indstilling af 11. November 1761 til Konseillet takker Peder Hind for de ham eftergivne 13 Rdl. Bøde, men beklager derhos, at By-fogden Commerce-Råd Lübecher haver anlagt Bisag imod ham, alene fordi han i den nu afgjorte Sag har skrevet i et indgivent Indlæg, at Byfogeden var hans Uven og Avindsmand, som (∵: den anlagte Bisag) vil ruinere ham at udføre, og beder derfor om Befaling til Byfogeden at nedlægge sin particulære egen Sag for så ringe et Ord.

Ansøgningen blev sendt til Stiftamtmanden til Erklæring. Den indkom fra Biskoppen, dateret 21. December 1761. — 30. Dec. s. Å. indstillede Kancelli-Kollegiet den således: »Af hosfølgende Bi-lag ... erfares det, at Supplicanten ikke uden Aarsag er ved Under-retten af en Sættedømmer tilpligtet at revocere disse af ham imod Commerceraad Lybecher udsagde Ord, samt betale 16 Rdl. i Pro-cessens Omkostninger og 2 Rdl. til Justitscassen. Da nu Lybecher gerne har villet forlige sig med ham og eftergivet ham de meste af Omkostningerne, har Supplicanten dog ej været at bringe til nogen mindelig Forlig, men tvertimod fremturet i sin Trættekær-hed, af hvilken Aarsag Lybecher har maattet tage Fornylesdom. I den Henseende indstilles, om Supplicanten maatte befales at fyldestgøre Dommen med at revocere hans nærværende Ord for Retten og med at betale de idømte Omkostninger baade med Dom-

men, saa og med Dommens Fornylse over ham ...« Kancelliet resolverede Dagen efter: Forbliver ved Lands Lov og Ret.

Hind træffes stadig i Thisted Ekstraskattemandtal ligetil 1774. Husstanden består af ham, hans Børn og en Tjenestepige. I Rubrikken: Børn over 12 År opføres: Conrad, Jomfru Kirsten, Jomfru Karen; Sr. Conrad, 2de Døtre; Jomfru Kirsten, Carren, Mathias; o. lign.

Iflg. Lengnicks Kirkebogsuddrag viedes 27. November 1767 i Thisted Klokker og Kordegn **J a c o b Ø r s l e v** til Jomfru **K i r s t i n e H i n d**. 19. Februar 1768 konfirmeredes Biskoppens Kaldsbrev af 15. Oktober 1767 for Studiosus Theologiae Sr. Jacob Ørsløv til at være Kordegn, Skoleholder, Klokker og Graver i Thisted efter sin Svigerfader Sr. Peder Hind, der har afstået ham Embedet, imod at han årlig giver Peder Hind i Pension 50 Rdl. og hans 2de Børn hver enten 16 Rdl. eller fri Kost og Logement med videre.

I Juli 1774 flytter Peder Hind med tvende Børn og Tjenestepige fra Thisted til Bedsted (20 km Sydvest for Byen); sikkert fordi hans Søn **K o n r a d H i l d e b r a n d t H i n d** var blevet Degn der (1773 var den tidligere Degn der blevet forflyttet).

Her i Bedsted begravedes han 29. Januar 1783, 86 År gammel.

7.

Efter Flugten (og den lille Datters Død) synes det, at **M a d a m H i n d** har fået et Knæk for Livstid. Det er, som om hun har mistet Livsmodet, det elementære: at ønske og ville noget for sig selv. Så vidt vi kan se, levede hun kun videre som Lem af Familien, som *Moster*.⁵

Hun *blev* hos Søsteren og Svogeren, fulgte dem — som Mandtalslisterne viser — ind i de forskellige Boliger.

6. Marts 1781 døde Svogeren Lars Swane, og Enken flyttede — efter at have sat næsten hele den ikke ubetydelige Formue overstyr — 1786 ned til sin Datter Birgitte Ingemann i Torkildstrup. »Moster« fulgte med. Og hernede var der et Par livlige Øjne, den lille Bernhards, der iagttog de to ejendommelige Søstre, Grandmama og Moster.

28. December 1796 døde Johanne Marie Swane.

Da Søren Ingemann var død (31. Dec. 1799), rejste Enken med hele Børneflokket til Slagelse.

Moster fulgte med også dennegang, og her levede hun alle Årene, til Hjemmet opløstes 1809.

⁵ Således — uden Egenavn — kaldtes hun af hele Familien, tredie som anden Generation.

Gennem hele Opvæksten og lige til sit 20. År har Ingemann altså haft Lejlighed til fortrolig Omgang med hende:

Hun var i høj Grad livlig og deltog ivrig i al Husgerning. Men pludselig kunde hun blive helt forandret. En ringe Ting, f. Eks. en Dues Død, kunde give den første Anledning dertil. Så følte hun sig helt forladt, vilde ingen se, ikke tage mod Trøst, lukkede sig inde og blev i Sengen. En sådan Depressionsperiode kunde vare en hel Måned.

Dette Tungsind var, mente han, en Følge af hendes Ungdoms »uforglemmelige Hjertesorg«.

Hun levede for *at tjene andre*.

Overfor sin ældre Halvsøster påtog hun sig næsten en Tjenerindes Skikkelse. Og navnlig overfor Børnene — sine »Gutter« kaldte hun Drengene — skyede hun ingen Oprofrelser. Hun kunde våge hele Nætter, når hun havde lovet sin mindste »Gut«, Bernhard, at vække ham tidligt. Det var naturligvis især under Skolegangen i Slagelse; hun kunde da undertiden i sin Iver og Omhu, når hun havde blundet en Stund og Månelyst skuffede hende, stå op af Sengen for at vække Drengen.

»Hun blev ham,« således sammenfatter Ingemann sit Indtryk, »et Slags Forbillede på en tragisk Korsdragerinde, der med knust Hjerte gaar gennem Hverdagslivet og sysler kærlig med Smaating for Andre, medens den hele Verden for hende selv er en Ruin.«

Efter Svogeren Lars Swanes Død (1781) havde hun oplevet en uhyggelig Tid: i Løbet af 4 År var 3 af hendes Søsterbørn, som hun havde set vokse op, døde, den 17årige Emanuel, den 24årige Catharina og den 21årige Karen Fransiska. 1803 fulgte Hans Swane efter, kun 50 År gammel, »af Brystsyge«, siger Kirkebogen.

Nu i 1809 oplevede hun en lignende uhyggelig Tid i Slagelse: medens man forberedte Fransiska Ingemanns Bryllup med N. C. Spur, kom Broderen Emanuel hjem, syg af Tuberkulose, og 5. Marts døde han. Birgitte, hendes sidste Søsterbarn, fulgte 8. Maj sin Søn, Moster Marias trofaste Støtte, der trods den store Børneflokk havde delt sine små Kår med hende.

Nu blev Hjemmet opløst. På Ekstraskattemandtalslisten fra 7.—8. Juli 1809 opføres Madam Hind som opholdende sig hos Madam Rosenkilde i Slagelse. Men i Afgangslisten for Juli 1809 opføres hun som rejst bort »til Landet«.

Kun to af hendes Nærmeste havde eget Hjem: den nygifte Fransiska Spur i Hem Præstegård ved Mariager og den nygifte Søren Laurentius Ingemann i Årby Præstegård ved Kalundborg. Men ingen af disse Steder er der Spor af hende,

så det er sandsynligt, at den gamle 75årige Kone har måttet leve sine sidste År mellem Fremmede.

16. Juni 1810 døde *Swane Ingemann* (31 År), 16. Oktober 1812 *Christian* (25 År)— ligesom Moderen og Broderen af Brystsye — 6. Januar 1813 *Søren* (34 År), medens hendes yngste »Gut«, *Bernhard*, regnede sig for »en *vis* Candidat til Tæringsdøden«. Har mon gamle *Moster* også oplevet det?

Hun er død så ensom som et Menneske kan blive.
